

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Розглянуто теоретичне обґрунтування поняття організації судово-економічної експертизи, а також її основні елементи.

Аннотация. Рассмотрено теоретическое обоснование понятия организации судебно-экономической экспертизы, и ее основные элементы.

Annotation. The concept of the organization of judicial-economic examination, and also its basic elements are considered.

Ключові слова: судова експертиза, судово-економічна експертиза, експерт-економіст, нормативно-правове регулювання.

Незаперечно важливою є реалізація економічних знань відповідно до завдань слідства та потреб правоохоронних органів при розгляді господарських справ. Це, у свою чергу, вимагає чітких дій як у власній діяльності експерта, так і в його взаємодії з іншими особами. Окремі питання теорії, організації та методики судово-економічної експертизи знайшли відображення у працях Ф. Ф. Бутинця, В. Д. Понікарова, Г. Г. Мумінової-Савінової та ін. Однак деякі питання організації судово-економічної експертизи в цілому та діяльності експерта-економіста в процесі експертизи зокрема й досі потребують детального дослідження.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних положень організації судово-економічної експертизи.

Для надання обґрунтованого визначення поняття організації судово-економічної експертизи при розслідуванні порушень варто чітко охарактеризувати такі поняття, як "судово-економічна експертиза", "організація".

У результаті проведеного дослідження сутності поняття "судово-економічна експертиза" визначено, що в авторів видань останніх років не існує одностайності у його тлумаченні. Так, Бутинець В. В. під судово-економічною експертизою розуміє процесуальну форму, що полягає у вивченні експертом-бухгалтером матеріалів справи в межах його спеціальних знань на завдання слідчого або суду, з метою встановлення фактичних обставин кримінальної чи цивільної справи і надання експертного висновку [1, с. 48]. На думку Швеця В. Є., судово-економічна експертиза – це процес використання спеціальних знань із бухгалтерського обліку, економічного аналізу та контролю при дослідженні правопорушень і злочинів у діяльності об'єктів, які перевіряють, для документального обґрунтування позовних вимог, поданих у слідчі або судові органи [2, с. 145].

На думку автора, більш ґрунтовне визначення судово-економічної експертизи дає Понікаров В. Д., який виокремлює її економіко-правовий зміст та сутність. Так, на думку цього науковця, зміст судово-економічної експертизи проявляється у її процесуальній формі, а сутність полягає у дослідженні фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі економіки, з метою надання висновку стосовно кола питань, що були поставлені органами дізнання, досудового слідства чи суду [3, с. 45].

Поняття "організація" варто розглядати у двох основних аспектах: як процес та як систему. Великий тлумачний словник дає такі визначення організації: внутрішня впорядкованість, узгодженість, взаємодія більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлена його будовою, сукупність процесів або дій, які призводять до утворення і вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого [4, с. 345]. Найбільш прийнятне загальне поняття організації, на думку автора, запропоноване Боголеповим В. П. [5, с. 127]: "взаєморозташування й взаємозв'язки елементів деякого комплексу (предметна і структурна частини організації), їх дії та взаємодії (функціональна частина), обумовлені єдністю цілей або виконуваних ними функцій і певних обставин місця й часу".

На думку автора, під організацією судово-економічної експертизи необхідно розуміти сукупність заходів з її регулювання, а саме: координації роботи експертів шляхом видачі дозволів на проведення судово-економічної експертизи (свідоцтв судових експертів) та налагодження взаємодії, систематичного обміну інформацією між суб'єктом, який призначив судово-економічну експертизу та експертом-економістом. Організація судово-економічної експертизи за конкретною справою включає комплекс взаємопов'язаних етапів її проведення та полягає в підготовці, плануванні, налагодженні і впорядкуванні, а також визначенні засобів і методів проведення експертного дослідження.

Недостатня теоретична розробка питання організації судово-економічної експертизи ускладнює процес призначення та проведення експертизи, вибір експерта-економіста для проведення дослідження, механізм взаємодії експерта-економіста і суб'єкта, який призначив експертизу. Результатом цього є низька якість експертних досліджень та неадекватна постановка завдань суб'єктами призначення експертизи.

Таким чином, на підставі проведеного гносеологічного аналізу автором запропоновано визначення організації судово-економічної експертизи. Подальші дослідження слід зосередити на ефективному використанні спеціальних

знань у справах про зловживання, розробці особливого порядку організації судово-економічної експертизи та алгоритмів їх здійснення.

Наук. керівн. Понікаров В. Д.

Література: 1. Судово-бухгалтерська експертиза : навч. посібн. / за ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2004. – 460 с. 2. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навчальний посібник / В. Д. Понікаров, С. М. Попова, Л. М. Попова. – 2-ге вид., доп. та переробл. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 272 с. 3. Швець В. Є. Основи бухгалтерського обліку та судово-бухгалтерської експертизи : підручник / В. Є. Швець. – К., 2008. – 240 с. 4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінськ : ВТФ "Перун", 2007. – 1736 с. 5. Боголепов В. П. О состоянии и задачах развития общей теории организации / В. П. Боголепов // Организация и управление. – М., 1968. – 124 с.